

Naziv prakse:

Sustav PREVENT

Kategorija prakse:

- sustavi i alati

Podaci za kontakt:

Rumunjska Nacionalna agencija
za integritet

- www.integritate.eu
- ani@integritate.eu
- +40 372069869

Zemlja:

Rumunjska

Suzbijeni rizici od prijevara

- sukob interesa
- izbjegavanje postupaka javne nabave ili manipulacija njima

Kontekst i ciljevi

Kada je Rumunjska 1. siječnja 2007. postala članica EU-a, preostalo joj je da, kao i Bugarska, ostvari napredak u područjima pravosudne reforme i korupcije. Europska komisija uspostavila je mehanizam suradnje i provjere kao prijelaznu mjeru za potporu tim dvjema zemljama. Rumunjska **Nacionalna agencija za integritet (ANI) i sustav PREVENT** uspostavljeni su u okviru tog postupka posebnog praćenja u svrhu rješavanja problema pristranosti u odlukama o ugovorima o javnoj nabavi.

Glavni je cilj sustava PREVENT, kojim upravlja ANI i koji je u funkciji od 2017., **spriječiti moguće sukobe interesa** u ugovorima o javnoj nabavi. PREVENT djeluje kao mehanizam provjere *ex ante* tako što istražuje moguće sukobe interesa u okviru elektroničkog sustava javne nabave (SEAP) i uklanja ih, a da se pritom ne utječe ni na koji postupak u tijeku. Djelovanjem prije potpisivanja ugovora PREVENT može ukazati na sve moguće sukobe, a da se pritom ne ugroze ugovori ni javne financije. Sustav je usmjeren na preventivan pristup *ex ante*, a ne na sankcije i istrage *ex officio*.

Opis prakse

Nakon objave obavijesti o sudjelovanju u SEAP-u uspostavlja se Komisija za ocjenjivanje u okviru javnog naručitelja. Prema rumunjskom Zakonu br. 184/2016 i Zakonu br. 99/2016 javni naručitelji obvezni su ispuniti elektronički **obrazac o integritetu** na platformi SEAP-a. Postoji 39 različitih kategorija javnih službenika koji su dužni ispuniti **obrazac o integritetu**. Kada ponuditelji dostave ponudu za ugovor, moraju ispuniti i **obrazac o integritetu**. **Obrazac o integritetu** mora se ažurirati tijekom postupka podnošenja ponude.

Obrazac o integritetu sadržava sljedeće informacije:

- **informacije o postupku javne nabave:** izvor financijskih sredstava za nabavu, procijenjena vrijednost, podaci za identifikaciju javnog naručitelja, vrsta ugovora itd.
- **informacije o donositelju odluka:** osobni identifikacijski podaci, položaj u okviru tijela, članstvo ili položaj na kojem se donose odluke unutar NVO-ova ili udruga
- **informacije o konzultantima:** funkcija, osobni identifikacijski podaci, porezni registracijski broj
- **informacije o komisiji za ocjenjivanje:** osobni identifikacijski broj člana, funkcija/položaj, jesu li u prošlosti radili za ponuditelje koji sudjeluju

- **podaci o ponuditeljima/kandidatima:** funkcija/položaj, porezni registracijski broj, adresa ureda.

ANI osigurava postupke za prikupljanje, obradu, ocjenjivanje i objavljivanje zahtijevanih podataka o imovini i sukobu interesa na javnom internetskom portalu, jednom od njegovih najvažnijih alata.

PREVENT **uspoređuje informacije** navedene u **obascima o integritetu** s trima bazama podataka u nastavku:

- SEAP (elektronički sustav javne nabave)
- DEPABD (Uprava za evidencije osoblja i upravljanje bazama podataka) i
- ONRC (Državni ured trgovačkog registra).

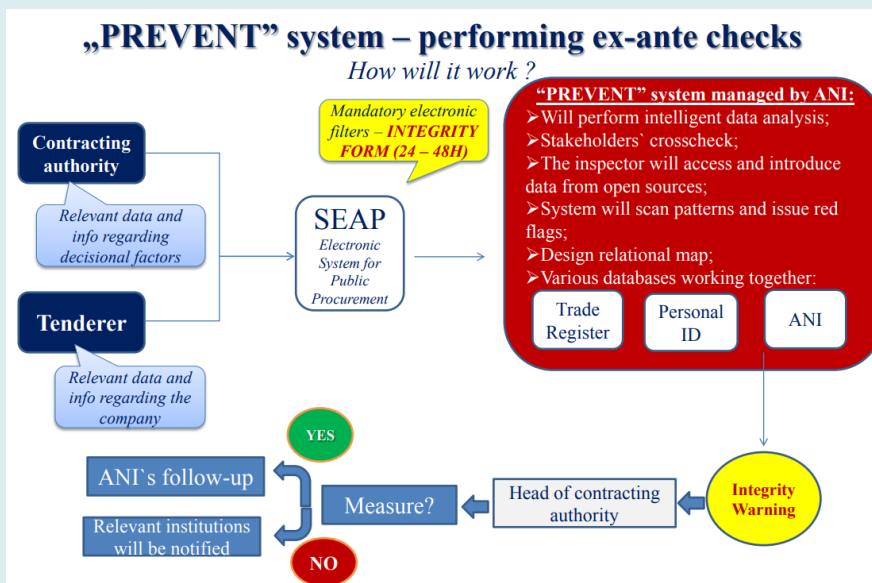
PREVENT izdaje obavijest ako dođe do sukoba interesa, koji potom analiziraju istražitelji ANI-ja. Ako smatraju da je to potrebno, elektronički šalju *upozorenje o integritetu* putem sustava PREVENT osobi koja podliježe mogućem sukobu interesa te najvišem rukovodstvu javnog naručitelja.

Nakon upozorenja o integritetu javni naručitelj obavezan je provesti istragu i poduzeti jednu od mjera u nastavku:

- zamijeniti člana komisije za ocjenjivanje koji je u mogućem sukobu interesa ili
- isključiti ponuditelja, kandidata, povezanog ponuditelja, podugovaratelja ili treću stranu koja je u sukobu interesa.

Konačno, ANI provjerava jesu li poduzeti svi potrebni koraci kako bi se uklonila okolnost koja uzrokuje sukob interesa. Ako nakon upozorenja o integritetu izostane djelovanje ili se ne ispuni **obrazac o integritetu**, pokreće se *ex officio* istraga ANI-ja o sukobu interesa. Predstavnici u trajnom sukobu interesa mogu se isključiti iz sudjelovanja u javnoj ulozi na najduže tri godine. Svakih šest mjeseci ANI izdaje izvješće o broju upozorenja o integritetu.

Sukob interesa utvrđivan je sustavom PREVENT prvo u odjelima javne nabave koja uključuje sredstva Unije, a naknadno je njegova primjena proširena na sredstva rumunjskog javnog državnog proračuna.

Izvor: https://www.academiadepolitie.ro/root/proiecte_eu/2018/sesiunea2/PREVENT-ANAMARIA_ANGHELESCU-ANI.pdf.

Jedinstvena obilježja

PREVENT uspoređuje informacije navedene u *obrascima o integritetu* upotrebom kombinacije baza podataka. Sustav PREVENT uspoređuje *obrasce o integritetu* s podacima dostupnima u trima izvorima baza podataka (prethodno navedenima) i izdaje upozorenje ako se otkrije nešto sumnjivo.

Javni naručitelji koji se bave ugovorima u okviru kojih se premašuju minimalni pragovi javne nabave zakonom su obvezani ispuniti **obrazac o integritetu**, tako da PREVENT raspolaže znatnom količinom informacija za potrebe usporedbe s bazama podataka. Od 15. lipnja 2020. više od 7 775 197 izjava javnih službenika podneseno je na portalu sustava PREVENT, što omogućuje temeljitu i djelotvornu usporedbu podataka.

Ishodi i rezultati

Prema izvješću Europske komisije iz 2019. o mehanizmu suradnje i provjere sustav PREVENT i dalje je u potpunosti funkcionalan, a ANI u svojim izvješćima navodi pozitivne rezultate. U širem smislu ANI je održao stabilnost u radu kad je riječ o istragama neusklađenosti i upravnim sukobima interesa.

Od uspostavljanja sustava PREVENT prije tri godine u njemu je pregledano više od 50 000 postupaka javne nabave i 260 000 ugovora. Upozorenja su izdana za 123 moguća sukoba interesa te je javni naručitelj u 96 % slučajeva poduzeo mjere za uklanjanje sukoba u ugovorima vrijednosti od oko 300 milijuna EUR: preostalih 4 % slučajeva bilo je predmetom istrage *ex officio*.

Broj slučajeva neobjavljenog sukoba interesa pao je za 52 % zbog učinkovitosti sustava PREVENT tijekom razdoblja od dvije i pol godine.

Ukupno 466 istraga *ex officio* provedeno je 2016. u vezi sa sukobom interesa. Taj se broj do 2019. smanjio na 215, što ukazuje na uspješan rad istražitelja ANI-ja i sustava PREVENT.

Ključni čimbenici za uspjeh

- PREVENT je osmišljen kao **jednostavna, korisniku prilagođena i pristupačna platforma**, izgrađena na temelju jasne definicije sukoba interesa. Time se olakšava ispunjavanje *obrazaca o integritetu* za javne naručitelje, zbog čega se u okviru čitavog sustava ostvaruju bolji rezultati.
- Zakonodavstvo kojim se podupire sustav PREVENT ključan je aspekt uspjeha. Tim se zakonima javni naručitelji obvezuju na ispunjavanje *obrasca o integritetu* za potrebe postupaka u SEAP-u.
- Obvezni su i pridržavati se **kodeksa ponašanja** s internim kontrolnim popisom. To je važno jer se tako stvara interna svijest o tome što je prihvatljivo, a što nije. Kodeks ponašanja pomaže u razjašnjavanju nejasnoća u sivim područjima, kao što su pokloni, u pogledu kojih postoji tanka linija između darežljivosti i zle namjere.

Zabilježeni izazovi i stečena iskustva

- Ograničavajuća je značajka sustava to što je osmišljen radi sprečavanja obiteljskog sukoba interesa. Stoga ne prepoznaje druge moguće sukobe interesa u koje su uključeni prijatelji i bivši kolege. Nadalje, javna nabava ispod određenih pragova ne provjerava se u sustavu PREVENT.
- Iako nije obavezan, u praksi se upotrebljava kao dobar primjer za ugovore procijenjene na vrijednost ispod minimalnog praga. Najniži iznos razmatran u sustavu PREVENT bio je 10 EUR.

Mogućnost prijenosa

Svaka zemlja koja želi upotrebljavati sustav PREVENT prvo mora uspostaviti funkcionalan sustav za objavu podataka o imovini i sukobu interesa. Nakon toga, za sustav kao što je PREVENT potrebni su ljudski resursi i povezane baze podataka (ANI ima 50 istražitelja koji istražuju sva upozorenja o integritetu).